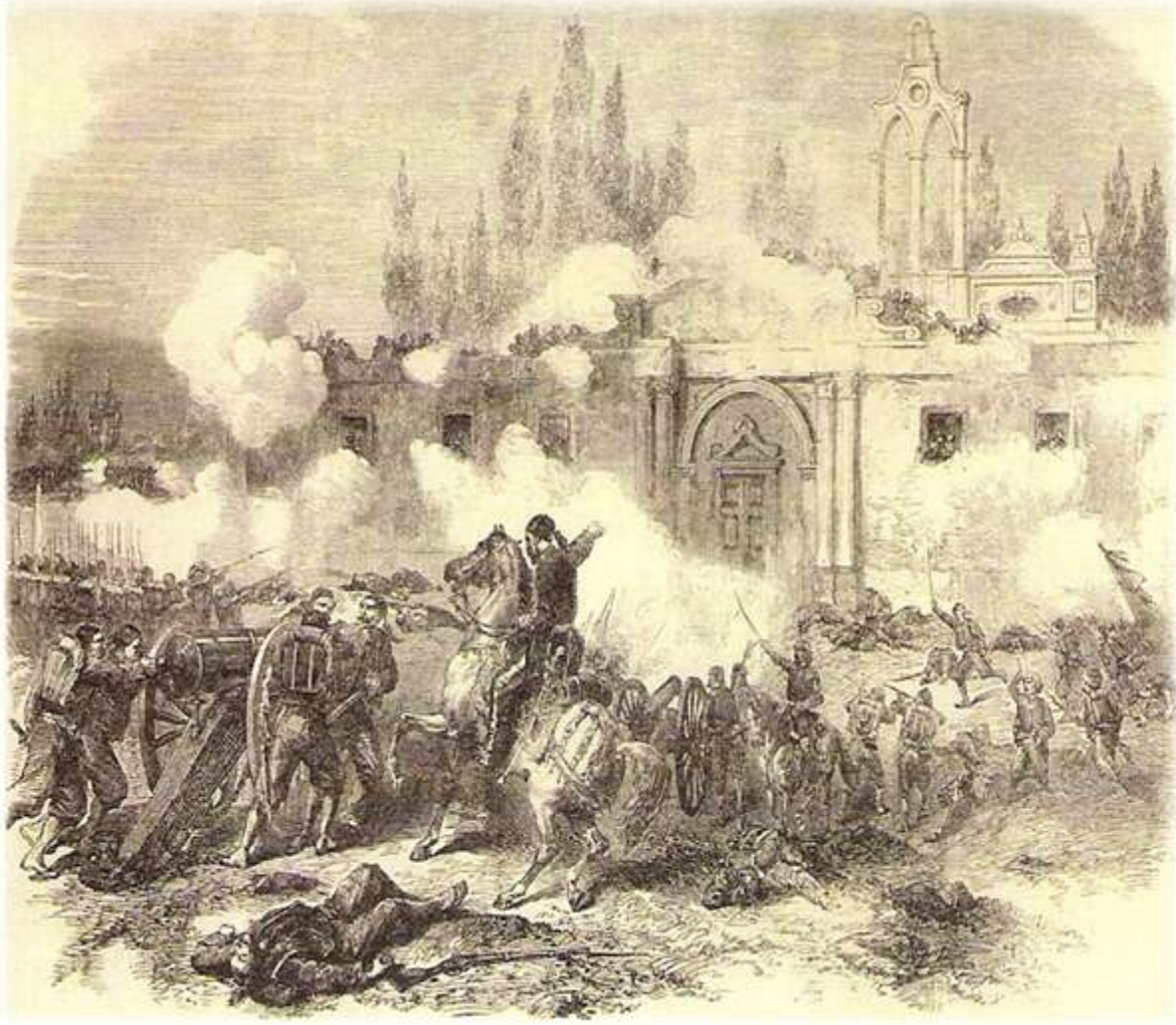

Ενότητα 21

Το κρητικό ζήτημα (1821-1905)

Μπακάλης Κώστας: history-logotexnia.blogspot.com

Η Κρήτη κατά την επανάσταση (1821)

- ❑ Η επανάσταση του 1821 καταπνίγηκε στην Κρήτη από τον Αιγύπτιο **Μοχάμετ Άλη (1824)**.
- ❑ Το νησί παρέμεινε στην κυριαρχία του ως το **1840**, οπότε επανήλθε στους Οθωμανούς.

Κρητικό ζήτημα:

Προσπάθειες Ελλήνων Κρήτης,

ελεύθερων Ελλήνων,

ελληνικού κράτους για ΕΝΩΣΗ

καθώς και
εμπλοκή
Οθωμανικής
Αυτοκρατορίας

Και Μεγάλων
Δυνάμεων.

A. 1866-1869:
ΚΡΗΤΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

- Παρά τις αρχικές επιτυχίες, καταπνίγηκε.
- Ανατίναξη ομάδας επαναστατών στην **Μονή Αρκαδίου**, (Νοέμ. 1866). Παγκόσμια συγκίνηση.

▲ Η ανατίναξη της Μονής Αρκαδίου
(Αθήνα, Γεννάδειος Βιβλιοθήκη)

▲ *Monastery of Arkadi by Robert Pashley (Crete, Greece)*

▲ Το ολοκαύτωμα της μονής Αρκαδίου. Πίνακας του Ιταλού ζωγράφου Γκατέρι. Το φιλελληνικό ρεύμα ήταν ιδιαίτερα ισχυρό εκείνη την εποχή στην Ιταλία και δεκάδες Ιταλοί εθελοντές συμμετείχαν στην κρητική επανάσταση του 1866.

1866: Οι Κρητικοί ζητούν από τις Δυνάμεις την ένωση με την Ελλάδα

Ικετεύομεν λοιπόν θερμώς την Υμετέραν Μεγαλειότητα και τους Μεγαλειοτάτους Μονάρχας των δύο ετέρων Μεγάλων και Προστάτιδων του Ελληνικού Έθνους Δυνάμεων να πραγματοποιήσωσι την μόνην ημών έφεσιν, την ένωσιν μετά των αδελφών ημών Ελλήνων [...]. Αν όμως τούτο είναι σήμερον αδύνατον, τουλάχιστον [...] ευδοκήσατε [...] να μας χορηγηθή οργανισμός πολιτικός, να μας δοθώσι νόμοι, να συσταθώσι τακτικά δικαστήρια· η βαρεία φορολογία μας να μετριασθή και να τακτοποιηθή [...].

Υπόμνημα μυστικό των επαναστατημένων Κρητών προς τους βασιλείς της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Ρωσίας, 15 Μαΐου 1866.

΄Πηγή: Ακαδημία Αθηνών, «Η Κρητική Επανάστασις του 1866-1869», Μνημεία της Ελληνικής Ιστορίας, Αθήνα 1967-1970, τόμ. 1ος.

▲ Να καταγράψετε τα αιτήματα των επαναστατημένων Κρητικών και να σχολιάσετε το γεγονός ότι απευθύνονται στις Μεγάλες Δυνάμεις.

► 1868 Οργανικός Νόμος

Παραχωρείται από τον Σουλτάνο ένα είδος τοπικού συντάγματος.

Προέβλεπε:

Πρόσληψη
χριστιανών
υπαλλήλων,

συμμετοχή χριστιανών
αντιπροσώπων στη
Γενική Διοίκηση,

ισοτιμία τουρκικής &
ελληνικής γλώσσας,

μεικτά δικαστήρια.

*B. 1878. ΝΕΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΕΥΜ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΧΑΛΕΠΑΣ*

■ Νέα παραχώρηση Σουλτάνου:

- ✓ Δικαίωμα σε *χριστιανό* να είναι *Γενικός Διοικητής*.
- ✓ *Πλειοψηφία* χριστιανών στη *Γεν. Διοίκηση*.
- ✓ *Καθεστώς_ημιαυτονομίας*.

ΌΜΩΣ 1889: νέα
αποτυχημένη
επανάσταση

*Κατάργηση
σύμβασης Χαλέπας*

◀ Οι επαναστάσεις του
1878 στη Θεσσαλία, Ήπειρο,
Μακεδονία και Κρήτη

Γ. 1896-1897:

ΝΕΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Οδήγησε Ελλάδα στον αποτυχημένο ελληνοτουρκικό πόλεμο του *1897*
και σε **βαριά ήττα**.

ΌΜΩΣ παρέμβαση Δυνάμεων για αναγνώριση από Σουλτάνου της
αυτόνομης Κρητικής Πολιτείας με *ύπατο Αρμοστή* τον *πρίγκιπα*
Γεώργιο β' (γιο του βασιλιά Γεωργίου) 1898

Υπουργός Δικαιοσύνης της Κρητικής Πολιτείας ο *Ελευθέριος Βενιζέλος*

► Εξώφυλλο
αγγλικού
περιοδικού, με
τίτλο:
Τουρκικός
στρατός
καταστρέφει
εκκλησία στο
Γαλατά
(Χανίων)
1896
(Γεννάδειος
Βιβλιοθήκη)

◄ Το Ελληνικό στρατόπεδο τον Ακρωτηρίου,
κατά το βομβαρδισμό του από τις Μ. Δυνάμεις
και τους Τούρκους, το Φεβρουάριο τον 1897

◀ Γερμανική γελοιογραφία που σατιρίζει τις δολοπλοκίες της ευρωπαϊκής διπλωματίας. Ο τίτλος της είναι «Ο Κρητικός Λαβύρινθος». Εικονίζεται η Ευρώπη να κόβει το μίτο, που ο βασιλιάς της Ελλάδας χρειάζεται, για να βγει από τον Κρητικό Λαβύρινθο, στην είσοδο του οποίου υπάρχει η απαγορευτική επιγραφή: «Κρήτη. Η είσοδος στο Λαβύρινθο απαγορεύεται». Πάνω η Πελοπόννησος σαν χέρι της Ελλάδας, που τεντώνει να αρπάξει το γεμάτο αγκάθια σώμα της Κρήτης.

L'ILLUSTRATION

Prix de numéros : 15 centimes

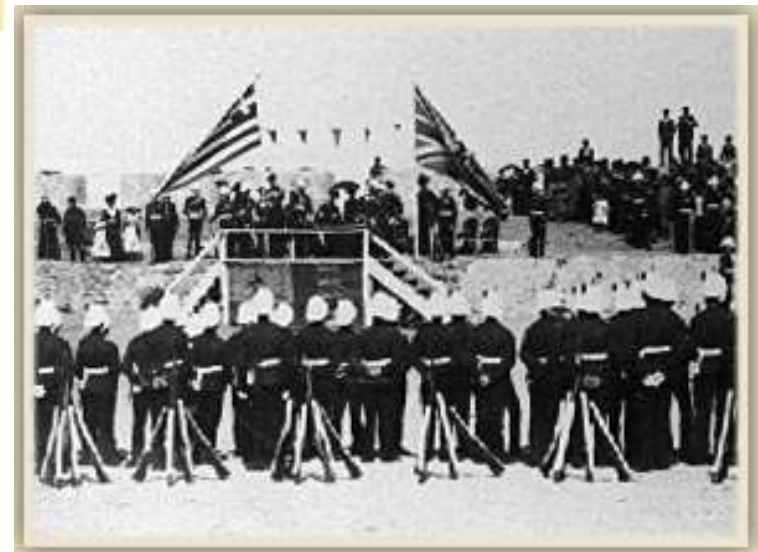
SAMEDI 7 JANVIER 1890

50° Année. — N° 1045

L'ARRIVÉE DU PRINCE GEORGES EN CRÈTE

Le canot du « Bugeaud » conduisant le prince au quai de l'arsenal à la Sode.

2. Η άφιξη του πρίγκιπα Γεωργίου στην Κρήτη ως αρμοστή. Στην πλώρη της βάρκας που τον μεταφέρει διακρίνεται η σημαία της Κρητικής Πολιτείας.

► Από την τελετή της υποδοχής του πρίγκηπα Γεωργίου ως Υπατου Αρμοστή της Κρήτης το 1898.

Αθήνα, Φωτογραφικό Αρχείο Ε.Λ.Ι.Α.

© Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο.

http://www.ime.gr/chronos/13/gr/general/gallery/foreign_policy/ind061.html

- Ο Αρμοστής της Κρήτης, πρίγκιπας Γεώργιος, στο διάγγελμά του μετά την άφιξή του στα Χανιά

► Σημαία και νόμισμα της Κρητικής Πολιτείας Κρητικά γραμματόσημα (1900)

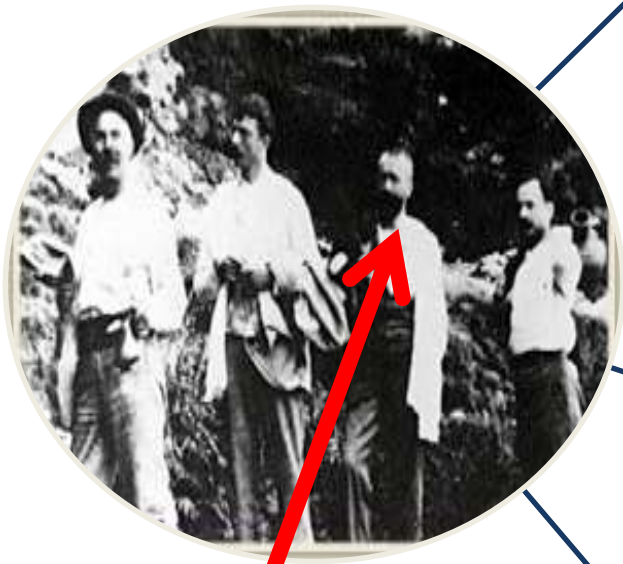

Δ. 1905: ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΣΤΟ ΘΕΡΙΣΟ ΧΑΝΙΟΝ

Η μεθόδευση της Ένωσης έγινε η αιτία να εκδηλωθεί διάσταση ανάμεσα στον πρίγκηπα και στο σύμβουλο της Δικαιοσύνης Ελευθέριο Βενιζέλο. Ο τελευταίος υποστήριζε την ολοκληρωμένη αυτονομία του νησιού ως ασφαλέστερο μέσο για την επίτευξη της Ένωσης την κατάλληλη στιγμή και αυτή την πρόταση εισηγήθηκε στον πρίγκηπα ήδη το καλοκαίρι του 1900. Ο Υπάτος Αρμοστής αντέδρασε στις προτάσεις του Βενιζέλου, πράγμα που δεν εμπόδισε τον τελευταίο να επαναφέρει ανεπίσημα την πρότασή του στο Ηγεμονικό Συμβούλιο το Μάρτιο του 1901. Ο πρίγκηπας Γεώργιος αποφάσισε την απόλυση του συμβούλου του. Γρήγορα όμως, παρά τη φιλοπριγκηπική ατμόσφαιρα στην Κρήτη και τη γενική συμπόρευση μαζί του ως προς το χειρισμό του εθνικού αιτήματος η στασιμότητα στο διπλωματικό πεδίο, η αυταρχική και συγκεντρωτική στάση του πρίγκηπα και τα προβλήματα στην εφαρμογή του Συντάγματος, τη διοίκηση και την οικονομία, συγκέντρωσαν γρήγορα τα αντιπολιτευτικά πυρά εναντίον του. Το αίτημα για φιλελευθεροποίηση της Κρητικής Πολιτείας, πρόγραμμα που εκπροσωπούσε ο Ελευθέριος Βενιζέλος, στήριζαν κυρίως οι κάτοικοι των αστικών κέντρων, οι επιστήμονες, οι έμποροι, οι διοικητικοί λειτουργοί και οι ελεύθεροι επαγγελματίες. Η άρνηση του πρίγκηπα να συνδιαλαγεί με τις αντιπολιτευτικές δυνάμεις οδήγησε στην κήρυξη στις 10 Μαρτίου 1905 στο χωριό Θέρισο ένοπλου επαναστατικού κινήματος με αιτήματα την Ένωση και την ομαλή λειτουργία του πολιτεύματος. Η οκτάμηνη επαναστατική δραστηριότητα τερματίστηκε με συμβιβαστική διευθέτηση που προέβλεπε την παροχή αμνηστίας, την επίβλεψη της αρμοστειακής διοίκησης από τις διεθνείς αρχές και την κάθοδο στο νησί διεθνούς εξεταστικής επιτροπής για την πορεία του νέου κράτους.

http://www.ime.gr/chronos/13/gr/foreign_policy/choros/02.html

Ολιγωρία Αρμοστή πρίγκιπα Γεωργίου
στο ζήτημα της ένωσης με την Ελλάδα
προκάλεσε την έκρηξη νέας
επανάστασης.

Ελευθέριος
Βενιζέλος

Επικεφαλής ο Ελ.
Βενιζέλος. Μαζί
του ο Κων. Φούμης και
Κων. Μάνος.

Κηρύττουν ένωση
Κρήτης με Ελλάδα.

Νέος αρμοστής ο
Αλ. Ζαΐμης (1906).

Οι θέσεις των επαναστατών του Θέρισου, 1905

Οι υπογεγραμμένοι, αποτελούντες την εν Κρήτη αντιπολίτευσιν [ενν. προς τον πρίγκιπα Γεώργιο], συνελθόντες εν Χανίοις τη 26ην Φεβρουαρίου 1905, αποσκοπούντες εις την εκπλήρωσιν του Εθνικού Προγράμματος, αποφασίζομεν:

Α) Πρώτον και κύριον μέλημα ημών έστω η επίτευξις του από αιώνος επιδιωκομένου σκοπού, της ενώσεως της Κρήτης μετά της ελευθέρας Ελλάδος.

Β) Αδυνάτου αποβαίνοντος του σκοπού τούτου, θέλομεν επιδιώξει την πολιτικήν προσέγγισιν της πατρίδος προς την ελευθέραν Ελλάδα, μεταβαλλομένης από διεθνούς απόψεως της σημερινής καταστάσεως.

Γ) Μη εκπληρουμένου μηδέ του σκοπού τούτου θέλομεν επιδιώξει την αναθεώρησιν του ημετέρου συντάγματος κατά το πρότυπον του ελληνικού, όπως απαλλαγή ο τόπος του δεσποτισμού.

Του προγράμματος τούτου την πραγματοποιήσιν θέλομεν επιδιώξει και δι' ενόπλων λαϊκών συναθροίσεων. [...]

Πηγή: Κ. Σβολόπουλος, «Η Κρητική Πολιτεία από το 1899», Ιστορία του ελληνικού έθνους, Εκδοτική Αθηνών, τόμ. ΙΔ', σ. 208-209.

◀ Ποιες είναι οι κύριες θέσεις που διατυπώνονται στο υπόμνημα των επαναστατών του Θέρισου (πηγή 2); Με ποια μέσα δηλώνουν οι επαναστάτες ότι θα επιδιώξουν να πραγματοποιήσουν τους στόχους τους;

► *Θερσιανοί επαναστάτες το 1905*

▲ Ο Ελ. Βενιζέλος αρχηγός της Επανάστασης. ➤ Μαζί του οι Κ. Φούμης & Κ. Μάνος

► Πού είναι ο Θεός;
Στίχοι Ν. Καζαντζάκης
Μουσική: Μάνος Χατζιδάκις

Ξημέρωσε ο Θεός
απλώθηκε το φως στον
Ψηλορείτη
κι έλαμψε το πληγωμένο
κορμί της Κρήτης
κι η θάλασσα...
Τα σπίτια καίγονται
θρηνούνε οι γυναίκες
γυρίζουν τα παιδιά
ορφανεμένα
κι οι άντρες απροσκύνητοι
πιάνουν τα διάσελα
χωρίς ψωμί, χωρίς
φυσέκια...
Πού είναι ο Θεός
την Κρήτη μας να δει
να την πονέσει!

Δεν ήταν νησί
ήταν θεριό που κείτονταν
στη θάλασσα
Ήταν η γοργόνα
η αδερφή του
Μέγα Αλέξανδρου
που θρηνούσε
και φουρτούνιαζε το
πέλαγο

Άμα λευτερωθεί η Κρήτη
θα λευτερωθεί κι εμένα η
καρδιά μου
Άμα λευτερωθεί η Κρήτη
θα γελάσω

◀ Στίχοι: Ν. Καζαντζάκης
Μουσική: Μ. Χατζιδάκις